

DE SPRAAKMAKENDE STANDPUNTEN VAN VLABEL

Sinds 1 januari 2015 heeft de Vlaamse administratie de dienst van de erf- en registratielasting overgenomen. Met deze reorganisatie nam de Vlaamse belastingdienst (Vlabel) de oude federale standpunten over tot bij nadere wijziging. Intussen publiceerde Vlabel een hele reeks eigen standpunten in verband met de interpretatie van de Vlaamse Codex Fiscaliteit. Een aantal van deze opvattingen wijken af van de federale beslissingen, wat roet in het eten kan gooien voor reeds uitgevoerde vermogens- en successieplanningen. De eerste maanden van 2016 kenmerken zich met een aantal spraakmakende nieuwe interpretaties waarover intussen al heel wat inkt gevloeid is. We nemen de voornaamste standpunten graag even onder de loep.

1. Schenking van een levensverzekeringpolis of kort 'de verzekeringsgift' (standpunt nummer 15142, gepubliceerd op 10/11/2015 en laatst gewijzigd op 08/02/2016)

Waarover gaat het?

Vader sluit een levensverzekering af en duidt in het contract zijn zoon aan als de begunstigde die bij overlijden van vader het kapitaal in ontvangst zal nemen (= AAB polis). Vóór de einddatum van het contract schenkt vader de polis aan zijn zoon. Op de afkoopwaarde op datum van de schenking wordt 3% schenkbelasting betaald. De zoon krijgt ingevolge de schenking al de rechten van zijn vader (met inbegrip van de afkoopwaarde) en wordt in het contract dus zowel begunstigde als verzekeringsnemer. De vader blijft wel het verzekerde hoofd in de polis (= BAB polis). Vraag: Is er nog erfbelasting verschuldigd als de vader komt te overlijden?

Wat zegt Vlabel?

Vlabel antwoordt voluit JA op deze vraag. Bij een overlijden vanaf 1/3/2016 (ongeacht de datum van schenking) zal de uitkering onderworpen worden aan de erfbelasting. Vlabel is de mening toegedaan dat de uitkering van het kapitaal oorspronkelijk door de vader is bedongen, en dat er bijgevolg nog steeds sprake blijft van een beding ten behoeve van een derde (= fictiebepaling) en geen 'beding ten behoeve van zichzelf' (dit laatste wordt namelijk niet gevisieerd). Het gegeven dat de schenking aan 3% schenkbelasting werd onderworpen doet niet ter zake gezien het voorwerp van de uitkering niet hetzelfde is als het voorwerp van de schenking.

Impact?

Tot eind vorig jaar was er ingevolge de verzekeringsgift geen erfbelasting meer verschuldigd bij overlijden. Nu stapt Vlabel voor dergelijke successieplanningen af van het principe van de bevrijdende werking van de schenkbelasting. Bijgevolg kan de zoon dus zowel schenkbelasting als erfbelasting betalen op eenzelfde bedrag. Bij overlijden van vader kan de erfbelasting wel op twee manieren vermeden worden:

- 1) De zoon duidt na de schenking een andere begunstigde aan. Daarbij kan de zoon niet zichzelf opgeven als begunstigde of tijdelijk iemand anders aanduiden om daarna opnieuw te wijzigen in zijn eigen voordeel. Deze wijziging kan eenvoudigweg door een bijlage toe te voegen aan de oorspronkelijke polis.
- 2) De zoon koopt na de schenking de polis af en investeert het geld in een ander beleggings- of verzekeringsproduct. Deze piste brengt wel extra kosten met zich mee en dus een zeker verlies. Hierdoor werd in het verleden vaak geopteerd om de polis gewoon te behouden. Ook vader kan de polis eerst afkopen om daarna het geld te schenken aan zijn zoon. Als er geen schenkbelasting wordt betaald, en de vader komt binnen de 3 jaar te overlijden, is er alsnog erfbelasting verschuldigd over de geschonken som.

Werd in het verleden dus een dergelijke verzekeringsgift geadviseerd gaat u beter over tot één van bovenstaande acties.

2. Vervroegde beëindiging erfpachtconstructies

(standpunt nummer 15114, gepubliceerd op 3/9/2015 en laatst gewijzigd op 21/3/2016)

Waarover gaat het?

U kent ongetwijfeld de erfpachtconstructies waarbij eerst een recht van erfpacht wordt gevestigd ten gunste van partij X, en op korte termijn de tréfonds (=de "blote eigendom") wordt verkocht aan partij Y. Vaak zijn de kopers twee verbonden partijen.

Concreet wordt de vestiging van een recht van erfpacht onderworpen aan het registratierecht van 2%. Op de verkoop van de tréfonds is het verkooprecht van 10% verschuldigd. De besparing zit dus in het feit dat geen 10% wordt geheven over de volledige waarde van het onroerend goed, maar slechts op de beperktere waarde van de tréfonds.

Tot nu toe aanvaardde de federale rullingdienst dergelijke split-sales, mits naleving van enkele voorwaarden en engagementen. Ingeval van verbonden partijen moesten zij zich verbinden om de volle eigendom van het onroerend goed niet vervroegd weder samen te stellen. Dit criterium werd enigszins versoepeld door het feit dat een wedersamenstelling bij een onafhankelijke derde wel toegelaten was volgens de rullingdienst, mits toepassing van het verkooprecht over de volle eigendom van het wedersamengestelde onroerend goed.

De heffing van het registratierecht werd op basis van een gepubliceerde administratieve beslissing (federaal – RJ R 44/32-01) als volgt toegepast:

- 1) 2% op de overdracht van het erfpachtrecht (incl. het bedrag van de vergoedingen en de lasten voor de nog te lopen periode);
- 2) Verkooprecht (10%) op de overdracht van de tréfonds en de door de erfpachter opgerichte gebouwen.

Recent viseert Vlabel nu deze erfpachtconstructies met een wedersamenstelling van de volle eigendom in hoofde van dezelfde koper, ondanks de verbintenis om dat niet te doen.

Vraag: is het verkooprecht verschuldigd over de volledige waarde van het onroerend goed, dus zowel op de overdracht van de erfpacht als de tréfonds? Blijft de oorspronkelijke heffing van 2% onaangeroerd?

Wat zegt Vlabel?

Op de eerste vraag luidt het antwoord JA, de 10% is verschuldigd over de volledige waarde van de grond en gebouw(en) zonder enige aftrek omwille van het gevestigde recht van erfpacht, vermits dit recht van erfpacht uitdooft door vermenging. Louter door het feit dat overdracht plaatsvindt aan één en dezelfde koper, laat Vlabel het gegeven dat er eigenlijk twee onderscheiden rechtshandelingen zijn (overdracht recht van erfpacht en overdracht tréfonds) volledig buiten beschouwing. In haar standpunt omschrijft Vlabel niet duidelijk waarom zij een andere fiscale behandeling toekent aan de overdracht aan één en dezelfde koper in vergelijking met de overdracht aan twee verschillende kopers. De vroegere federale beslissing wordt dus niet gevolgd.

In haar initiële publicatie van 3 september 2015 nam Vlabel een tweede extremer standpunt in met de stelling dat in dergelijke geïllustreerde gevallen de heffing op de oorspronkelijke erfpachtconstructie als het ware automatisch zou worden herzien en daarop het verkooprecht van 10% zou gaan heffen (in plaats van 2%).

In een herwerkte versie van 21 maart 2016 versoepelt Vlabel deze visie enigszins. Concreet stelt Vlabel dat zij voor erfpachtconstructies in het verleden (vóór 1/1/2015) in overleg met de federale Rulingcommissie zal “onderzoeken” of een herziening moet gebeuren naar aanleiding van de vervroegde beëindiging.

Impact?

Rond dit tweede onderdeel heerst heel wat onzekerheid: Wat moet men begrijpen onder ‘onderzoeken’? Wat met constructies waarvoor geen ruling werd aangevraagd maar de verbintenis wel werd aangegaan in de notariële akte, blijven deze dan buiten beschouwing? Wat met verjaring? Wat met de oorspronkelijk betaalde heffing van 2% (of vroeger 0,2%), verrekening?

Daarenboven leidt dit standpunt tot heel wat rechtsonzekerheid. Voor onroerende goederen in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de registratiebelasting nog steeds een federale materie. Daar kan dus nog steeds een wedersamenstelling gebeuren met de gecombineerde toepassing van 2% en 12,5% registratiebelasting.

3. Levensverzekering met twee verzekeringsnemers en twee verzekerden (standpunt nummer 16029, gepubliceerd op 05/04/2016)

Waarover gaat het?

Vader en moeder sluiten een levensverzekering af, de twee echtgenoten zijn beiden verzekeringnemer in het contract. Het verzekerd hoofd is de langstlevende van het echtpaar, de begunstigen bijvoorbeeld de kinderen. Er wordt dus slechts overgegaan tot een uitkering aan de kinderen eens beide echtgenoten overleden zijn. In feite is er dus bij een eerste overlijden een overdracht van alle rechten op de polis aan de langstlevende verzekeringnemer die dan op zijn/haar hoofd verder loopt. Vraag: zijn de kinderen al erfbelasting verschuldigd bij het eerste overlijden?

Wat zegt Vlabel?

JA. “Bij een contract met twee verzekeringnemers, wordt elk van de verzekeringnemers geacht voor de helft in het voordeel van de begunstigen te hebben bedongen. Bijgevolg wordt er in hoofde van de begunstigen, toepassing gemaakt van artikel 2.7.1.0.6 §1 tweede lid VCF.”

Impact?

De kinderen zijn dus al bij een eerste overlijden erfbelasting verschuldigd. Als totale grondslag neemt de administratie de helft van de afkoopwaarde op datum van overlijden van de eerste echtgenoot in aanmerking. Op het moment van het tweede overlijden komt de polis tot uitkering. De erfbelasting die op dat moment verschuldigd is wordt geheven op het verschil tussen de waarde die bij het eerste overlijden werd belast en de effectieve uitkering ingevolge het overlijden van de laatste ouder.

Een kritische noot hierbij is dus het feit dat de kinderen reeds betalen, doch nog geen aanspraak kunnen maken op het kapitaal gezien het afkooprecht volledig is overgegaan naar de langstlevende echtgenoot. Het is ook perfect mogelijk dat de begunstigde nooit iets zal ontvangen indien hij/zij overlijdt vóór de langstlevende ouder of de langstlevende ouder misschien zelf tot een afkoop is overgegaan. Meer nog, mogelijk weet je als kind niet eens dat vader en moeder een levensverzekering afgesloten hadden. Dit kan niet de bedoeling zijn van de fictie bepaling. Dit wordt dus ongetwijfeld nog vervolgd.

4. Gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen

(standpunt nummer 15004, gepubliceerd op 19/6/2015 en laatst gewijzigd op 25/4/2016)

Waarover gaat het?

Het meest beruchte en controversiële standpunt van de laatste periode is ongetwijfeld deze over de gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen.

In de Vlaamse Codex Fiscaliteit is '2.7.1.0.7.' het wetsartikel over de 'bedekte bevoordeling'. Concreet stelt dit artikel dat onroerende of roerende goederen die voor het vruchtgebruik door de erflater en voor de blote eigendom door een derde onder bezwarende titel zijn verkregen, voor de erfbelasting geacht worden in volle eigendom in de nalatenschap aanwezig te zijn.

Bijvoorbeeld, vader wil een onroerend goed aankopen. Met oog op successieplanning raadt zijn adviseur hem aan om dit 'gesplitst' aan te kopen met zijn enige zoon. Vader koopt het vruchtgebruik, de zoon de blote eigendom. Op het ogenblik dat vader komt te overlijden, wast zijn vruchtgebruik aan bij de blote eigendom en bezit de zoon het onroerend goed in volle eigendom. Zijn er successierechten verschuldigd? Volgens artikel 2.7.1.07 principieel wel. De administratie beschouwt dit in eerste instantie als een 'bedekte bevoordeling'. De wet laat de belastingplichtige wel toe om tegenbewijs te gaan leveren waardoor een 'fictief legaat' niet langer aan de orde zal zijn.

Men zal het bewijs moeten leveren dat het kind voldoende eigen middelen had om de blote eigendom aan te kopen. Wanneer een voorafgaandelijke schenking heeft plaatsgevonden kan dit bewijs op twee manieren geleverd worden:

- 1) De begunstigde van de schenking heeft vrij over de gelden kunnen beschikken. De schenking van de gelden was met name niet specifiek bestemd voor de aankoop van de blote eigendom.
- 2) Of, wanneer de schenking aan de schenkbelasting onderworpen werd. (Voor aankoopakten vóór 1/9/2013 aanvaardde de federale administratie de voorafgaande schenking als bewijs van betaling met eigen middelen, ongeacht of die schenking aan de schenkbelasting onderworpen werd. Dit wijzend standpunt zorgde reeds voor een storm aan kritiek in 2013.)

Vlabel volgde met deze bepalingen het oude federale standpunt rond de gesplitste aankopen. In een beslissing van 18 juli 2013 bevestigde men nog op federaal niveau dat de regels inzake 'gesplitste aankoop', zoals hierboven toegelicht, niet bij analogie toegepast worden op de 'gesplitste inschrijvingen' (= de verrichting waarbij effecten of beleggingen worden ingeschreven op een rekening, voor het vruchtgebruik op naam van een persoon en voor de blote eigendom op naam van een andere persoon).

Een voorafgaande schenking van de blote eigendom van de effecten (bv. voor een Nederlandse notaris) was voldoende als tegenbewijs. Met haar wijzigende publicatie van 4 april 2016 doet Vlabel de storm opnieuw oplaaien.

Wat zegt Vlabel?

Vlabel past ook bovenstaande principes en bewijsvoering toe wanneer gesplitst wordt ingeschreven op effecten of geldbeleggingen. Concreet viseert men dus de schenkingen van effecten of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, waarbij de schenking niet onderworpen werd aan de schenkbelasting.

Impact?

Wanneer een gesplitste inschrijving van geldbeleggingen of effecten wordt voorafgegaan door een schenking, zal de erfbelasting enkel nog kunnen ontlopen worden indien men de schenking vooraf (dus vóór de inschrijving) in België registreert (3% of 7%). De gangbare praktijk van een schenking voor een Nederlandse notaris (geen registratiebelasting verschuldigd, doch met 3-jarige risicoperiode) is dus verleden tijd.

Het eerste tegenbewijs zal bij een gesplitste inschrijving geen rol spelen, gezien het in dergelijke successieplanningen gaat om een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik. De begunstigde kan dus niet 'vrij over de gelden beschikken'.

Dit standpunt treedt in werking voor alle gesplitste inschrijvingen vanaf 1 juni 2016. De datum van de schenking is niet bepalend. Ook hier verandert er niets voor de andere twee gewesten.

De laatste 3-4 maanden kenmerken zich dus met een reeks zeer spraakmakende Vlabel standpunten. Hierdoor komen de levensverzekering, erfpachtconstructies en de gesplitste inschrijvingen in het vizier. Eén voor één staan ze in fel contrast met de oude federale interpretaties. Sommige interpretaties plaatsen vroegere gangbare praktijken volledig buiten spel, bij andere standpunten is het nog even afwachten tot een nadere verduidelijking van Vlabel.

Eline Demeyere - Senior Consultant Tax & Legal
Els Van Eenhooge - Account Manager Tax & Legal